

39875.

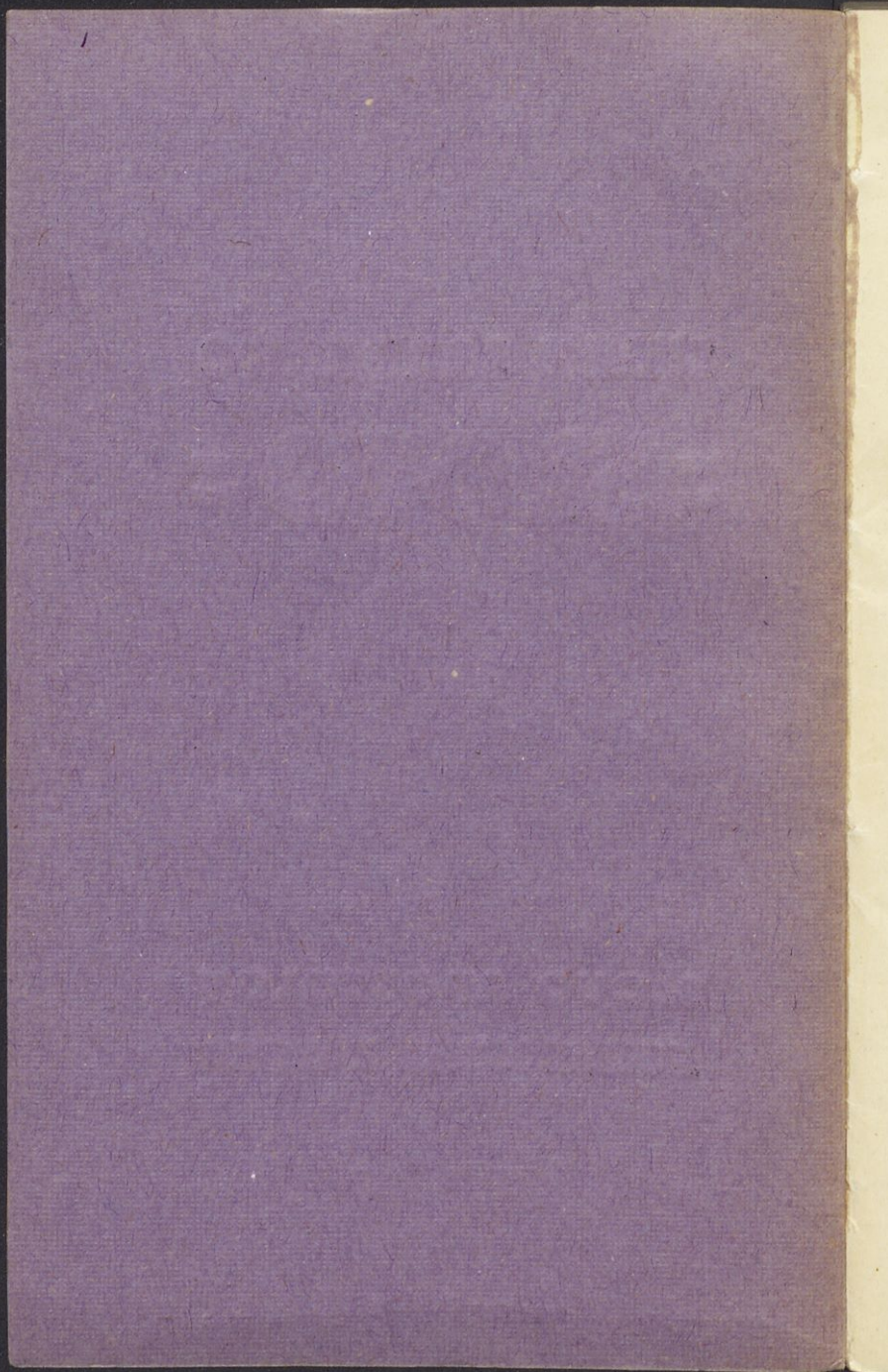
John

SILVIN SARDENKO

= SLOVO =

**SLOVO APOSTOLOV
SKRIVNOSTNA ZAROKA**

SILVIN SARDENKO

SLOVO

SLOVO APOSTOLOV

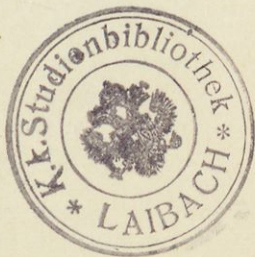
V TREH DRAMATSKIH SLIKAH

SKRIVNOSTNA ZAROKA

V ŠTIRIH DEJANJIH

313 - 863 - 1913

V LJUBLJANI 1913

IZDALO APOSTOLSTVO SV. CIRILA
IN METODA

TISKALA KATOLIŠKA TISKARNA

SELYN SARDENKO

SLOVO

SLOVO APOSTOLŮ

V JEJICH DĚJALSTVÍ ZILKIN

SKRIVNOSTNÁ ZABOKA

V JEJICH DĚJALSTVÍ

1913 - 1914 - 1915

030027064

V JEJICH DĚJALSTVÍ

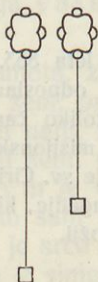
JEJICH APOSTOLŮV SLOVO

Vse pravice pridržane

AMERICAN NATIONAL LIBRARY

Slovo apostolov

V treh dramatskih slikah

Osebe:

Ciril, } slovanska apostola.
Metod, }
Atanazij, njun sorodnik.
Arkadij, } Fotijeva pristaša (laika).
Paladij, }

Slovo se vrši v Carigradu leta 863. nekoliko dni pred odhodom moravskih odposlancev iz Carigrada, kjer so se mudili toliko časa, da sta se Ciril in Metod pripravila za misijonsko pot na Moravsko. Med tem časom je sv. Ciril iznašel slovanske črke in prevel evangelije, ki se rabijo pri službi božji.

Prva slika.

Samostanska celica. Skozi okno se vidi kos modrega neba. V sobi miza z dvema stoloma. Na steni križ in podoba Matere božje.

Ciril. (*Sedi zamišljen. Ravnokar je dovršil knjigo. Prime jo v roko.*)

Knjiga vaša! — A samota moja!
(*Vstane.*)

O samota, zaročenka tiha,
upal sem, pri tebi me ne bodo
mogli najti, skritega meniha.
Mislil sem, po tebi sem prisnubil
srečo in je več ne bom izgubil.
Vedno sam in vendar sam nikoli.
Bog je srcu sladki gost v samoti,
duša v sinje hrepeni višave
kot samotna palma na planoti.
Pristanišče tiho mi postalo
tajn nebeških jasno je zrcalo. —
Pa so našli knežji me poslanci
in odprli so pokojna vrata:
»Pridi k nam v Morávijo slovensko!«
Zvali tudi mojega so brata — — —

(*Odmor. Pogleda skozi okno.*)

Tam hiteti vidim že Metoda;
nagel hod, ker pot je za Gospoda.

(Stopa počasi po sobi.)

O samota! Dan ločitve vstaja.
Sreča strta, mirni dom ostavljen.
Vendar ni še. Ali pojdem z bratom?

Metod *(vstopi).*

O Ciril moj!

Ciril *(mu stopi nasproti.)*

O Metod, pozdravljen!

(Se objameta in poljubita.)

Metod.

Glej! z meniške góre k tebi spejem.
Moj prihod je znamenje . . .

Ciril *(ga prehiti v besedi).*

Umejem;

znamenje je novega odhoda.
Čakajo te željno Moravani.
Tvoji vzori bodo jim svetili,
kakor solnce v božji hram prostrani.
Pojdeš?

Metod.

Šel bi. Ali roka moja
vajena ni knjige kakor tvoja.
Vajena je meča od mladosti.
Srčno prošnjo težko jim odrečem,
ali sveta blagovest se širi
le z besedo, ne z jeklenim mečem.
Knjige nimam za moravske brate
in modrosti nimam tvoje zlate.

Ciril.

Knjige nimaš? Moj Metod, ne toži!
Silnejši je duh kot tvoji vzdih.

Za panonsko ljudstvo je pismenke
višji duh mi dal v molitvi tihi;
vodil me je On, ki duše dviga.
Glej! V pismenkah novih — sveta
knjiga! (*Mu jo da.*)

Metod.

Sveto delo in poroštvo sveto!
Ti na pot se dvigni misijonsko;
tebi nove razodel pismenke,
tebe kliče Kristus na Panonsko.
Ti oznanjat pojdi vest krščansko,
jaz se vrnem v goro samostansko.

Ciril.

Trudno moje je telo in slabo;
črna zemlja bo mu skoraj zglavje,
že je z mirnim grobom zaročeno.
A s teboj je krepka rast in zdravje.
Pojdi, ogenj, kamor moč te žene!
Kakor cvet v samoti, pusti mene,
oveneti.

Metod.

Stópiti še Mozes
mogel ni brez Arona pred kralja,
in Metod ne pojde brez Cirila.
Videla ne bo me tuja dalja,
če z modrostjo ne bi bogovdano
kakor angel hodil ti pred mano.

Ciril.

Ah! veliko terjaš od Cirila.
Kdaj je brat od brata več zahteval?
Kadar se pod težo trudnih dni je grudil,
kdaj mu je na rame novo breme deval?

Vendar šel bi. A slabost telesa
pravi: »Tega ne žele nebesa.«

Metod.

Ne želijo? A zakaj poslala
najprej k tebi daljno so poslanstvo?
Šibkega so Pavla spet izbrala,
da mogočno oslabi poganstvo?
O Ciril! Če mora kdo med nama
tjakaj, mora tvoja duša sama.

Ciril.

Kaj poreče oče Dionizij?
V cerkvi moli samostanski doli.
Resno mi je ob sprejemu vélel:
»Novega si mesta več ne voli!«
In beseda, veš, Metod, njegova,
pravijo, da ni brez blagoslova.

Metod.

Dionizij? Ali sveta duša
ni se v rajske še selila dvore?
Vam še vedno samostan ožarja
kakor zlati žar večerne zore?
K njemu stopim. Saj tako je blizi.
Dvom razreši oče Dionizij. (*Odide.*)

Ciril.

S kakšnim svétom pride od svetnika?
»Ne! Ciril ne sme,« mu morda reče?

(*Se ozre na križ.*)

Sveti križ! Skoz dušo nova misel
kot pomladni vir po strugi teče.
»Kvišku k meni dvigni se, učenec!
Kdo je takšen bil kot jaz — mučenec?«

Ko na križu visel si izmučen,
še učil si nas v trpljenju tihem;
kakor tákrat, ko si z vročim dnevom
truden, žejen potoval pred Sihem.
Ne boji junak se v boju pasti
in apostol ne ob križu rasti.

Zastor.

Druga slika.

(Prizorišče kakor prej.)

Ciril. (*Na mizi križ. Pritisne ga k sebi.*)
Kakor trta z grozdom vinorosnim,
z močnim ognjem dušo mi razvnemaš,
sveti križ! (*Se zamisli.*)

Arkadij (*s Paladijem vstopi.*)

O mislec plemeniti!
Kaj zamišljen sveti les objemaš?

Paladij.

Ti, ki rojen si za službo dvorno,
pa zapiraš v celico se borno.

Ciril (*Arkadiju.*)

Plemstvo moje? Kaj mi to spominjaš?
Zábljeno je plemstvo, moj Arkadij.

(*Paladiju.*)

Tvoj učitelj bil sem. A češčenje,
to češčenje žali me, Paladij.

Glej! (*oba se ozreta po celici.*)

V samoto bežal sem neznano,
pa s češčenjem hodite za mano.

Paladij.

Tebe, mojster, žali že beseda.
A žalilo ne bi nas dejanje?

Čuli glas o tvojem smo slovesu.
Morda bile so le hude sanje?

Arkadij.

Ne, Paladij! Glej, svetniško lice
kaže, da smo čuli glas resnice.

Paladij.

Ti odhajaš, mojster?

Ciril.

In če pojdem?

Arkadij.

Žalostna ti bodi domovina!
Kar sinov je slavljenih vzgojila,
ali naj jih vzame vse tujina?!

Paladij.

Ravno v dnevih bridkega razdora
jih želi kot solnca vinska gora.

Ciril.

Domovina moja je ljubezen.
Da sem prerok o prihodnji sreči,
napovedal, bratje, bi vam dneve
jasne kakor biseri blesteči.
A menih sem, ki se dan mu niža. —
Vaš razkol je — kot oltar brez križa.

Arkadij (vzraste).

Naše pravo ti razkol nazivaš? (*Mirneje.*)
Fotijev si bil učenec včasih.
Pa sedaj ne bili bi mu zvesti,
ko njegov je uk v najlepših klasih?

Paladij.

Tudi meni je srce očaral.
Šel sem k njemu. In se nisem varal.

Ciril.

A Paladij moj, zagotovilo?

Paladij.

Ljudska hvala in odlično mesto.
Fotijev mi dvor je vse naklonil.

Arkadij (*Cirilu*).

Glej, kako se ceni delo zvesto.

Ciril.

Delo zmote.

Paladij.

O, Ciril, ne sodi!
Škofovska ti krona. Z nami bodi!

Ciril (*Paladiju*).

Zrem ti v dušo, vseh izkušenj prazno.
Krono moji trudni glavi siliš,
s težko krono še krivico težjo.
Smiliš se mi, moj Paladij, smiliš.

Paladij.

Ne razumem.

Arkadij.

Grozno! Fotij, meniš?

Ciril.

Uzurpator! Mar zato ga ceniš?

Arkadij.

Ljubši Fotij kakor Rim latinski.

Ciril.

Krivda ljubša ko življenje častno.
Nehajte preganjati pravične,
da vam srd ne bo v pogubo lastno.
Prosim vaju, gosta mi častita,
z lepšimi se deli proslavita.

Arkadij (Paladiju).

Natolcuje. Če ga sliši Fotij!

Ciril (se vname).

Klanjal nisem se nikdar malikom.
Prinesite sleherna mučila!
Stopil nanje bom z veselim vzklikom.
Kristus vedno moje je življenje,
moja smrt in moje hrepenenje.

Arkadij.

O, ne boj se! Tvojega telesa
skrúnila ne bodo ga mučila.
Tvoja dela za barbarske tujce
múčila ga bodo in morila.

Paladij.

Zibel tvoja stala je v palači,
ali groba iščeš med berači.

Ciril.

On poklonil mi je vse te ude;
Njemu spet jih radostno poklanjam.
Vrne mi jih večno prerojene,
kadar tiho grobno noč presanjam.

Vsi smo bratje v Kristusu Gospodu,
ni ga tujca več v nobenem rodu.

Paladij (*Arkadiju*).

Kakor med je sladka mu beseda.
Kakor meč je volja neizprosna.
Dvom mi vstaja, da ...

Arkadij (*nevoljno*).

Le pusti dvome!

Paladij (*Cirilu*).

Misel tvoja, mojster, plodonosna
v duši mi je prvo kal pognala.

Arkadij (*zaničljivo*).

Kaj se vendar šališ?

Paladij.

To je hvala!

Ciril.

Kaj menihu hvala ali graja?
Višje gremo, nižje smrt nas pahne;
tega nas ne reši čast nobena,
kakor trava tudi roža vsahne.

Paladij.

Skoraj spet bom tvoj.

Arkadij (*Paladiju*).

Vsaj sebe ljubi!

Za prevaro se prodaš pogubi!

Paladij.

Ni prevara.

Arkadij.

O še več, izdajstvo.

Ciril.

Ne izdajstvo. Srečna le selitev
v dom resnice, kamor smrt ne pride.
Tudi zate pride odločitev.

Arkadij.

Je že bila. Ali brez kesanja.

Ciril.

Trdovratnež!

Arkadij.

Eh, neumna sanja.

Ciril.

Kaj si prišel obiskat nespamet?

Paladij.

Mojster, ti si moder.

Ciril.

Če sem moder,
moja bodi vam modrost v posnemo.
Ni modrosti višje od nikoder,
kakor ona z Golgote krvave,
ki nas vabi v mesto večne slave.

Paladij (Cirilu).

Ah! Govori dalje!

Arkadij (srdito zakliče Cirilu).

Proč od njega!
Izdajalec!

(Pahne Paladija od Cirila, ga prime za
roko in plane z njim vun.)

Ciril (*mirno Paladiju, ki se pri vratih pro-
seče ozre nazaj*).

Pojdi z njim, Paladij! —

Če ga kliče milost! spet se vrne.

(*Odmor.*)

Za krivico bi me vjeli radi.

A resnici vedno zvest ostanem,
ker jo nosim v srcu vernovdanem.

Metod (*se vrne*).

Dvom je rešen.

Ciril.

In pogum oživiljen.

Metod.

Dionizij kliče te nemudno.

Ciril.

Grem. Zaposim: »Vrni spet me delu!«

(*Gre.*)

Metod (*sam*).

Kakšna vnema! Kakšna sila! Čudno!

Preje truden se je sklanjal k mizi. —

Čudil se mu bo še Dionizij.

Tudi meni se je starček čudil:

»O Metod!« — je vzkliknil — »Lepa pota,

pota sveta, pota apostolska

Bog ti kaže. Kolika dobrota!

Srečen boš na svojih misijonih,

k Njemu duše vodil v milijonih.«

Zastor.

Tretja slika.

(Prizorišče kakor prej.)

Metod (*prebira knjigo, ki jo je spisal Ciril*).

Atanazij (*vstopi*).

Ti Ciril? O ne! Ciril ti nisi.

Metod.

Kmalu pride. Za trenutek sedi!

Atanazij (*ga spozna po glasu*).

Ti, Metod si? Ali sluh me moti?

Metod.

Da! Metod sem. Atanazij, vedi,
kaj da vidiš spet me v rodnem kraju.

Atanazij.

Vem. Vse mesto govori o vaju.

Ah! In eno, — morda veš, katero,
vajina je bridka vest potrla...

Metod.

Mater misliš, našo dobro mater.

Atanazij.

Rada vaju bi še enkrat zrla.

Vedno toži: »Kaj da ni mi dano,
eden vsaj da še ostal bi z mano!«

Metod.

Toži praviš? Saj je vendar mirno
privolila v najino meništvo.

»Le pustita!« — nama je velela —
»knežji dom in knežje vse pohištvo.
Kakor sta po krvi plemenita,
še po duši taka postanita!«

Atanazij.

Naj odpoved še tako bo vdana:

Vendar mati le ostane mati;

dokler bije v njej srce ljubeče,
za otrokom mora tugovati.

Kelih zlat se v kelih nov prekuje,
a srce se zlato ne presnuje.

Metod.

Atanazij! Dušo si mi ranil.

Vse si mogel reči — razen tega.

Kje je ptič, da v gnezdo se ne vrača?

Pa naj mene ta spomin ne zbega?

(Se zatopi v žalost.)

Ciril *(veselo prihaja).*

Sladka ura tihega slovesa.

Atanazij.

Ne, Ciril! Glej! Brata bol pretresa.

Ciril.

Bol? Odkod? in v tem trenotku
kratkem?

Metod.

Atanazij, molk!

Atanazij.

Ni čas molčanja.

Ciril.

Atanazij! Le govori jasno!

Atanazij.

Mati vama žalostna naznanja:
»Ako smem, še dve bi rekla želji,
dve sta želji, nista dve povelji.«

Ciril.

Prva želja?

Atanazij.

Milo vaju prosi:
»Ostanita vsaj mi v domovini.
V bolečini vaju sem rodila,
zapustila zopet v bolečini.«
O nikar ne silita na tuje,
ne ranita matere še huje!

Ciril.

»Materinih bolečin ne zabi!«
Sveta misel. Ali še svetejša:
»Bolj kot mene matere ne ljubi!«
Ta ljubezen bodi najtoplejša!

Metod.

Ah, resnica!

Ciril.

Atanazij, sodi,
ako naju pravi duh ne vodi?

Atanazij.

Kdo o tvojem svetem duhu dvomi?
Tudi njeno ni srce dvomilo.
V dušo vama vidi apostolsko.
Dala je še drugo naročilo.

Metod.

O, ne rani več!

Ciril.

Le prosto rani!
Častne rane se junak ne brani.

Atanazij.

Kadar enkrat v žalostni tujini
prvi se do smrtnih dni utrudi,
drugi željo materi usliši:
Grob izkoplji bratu v rodni grudi.
Prah domači naj se spet povrne
rodnemu naročju zemlje črne.

Ciril.

Ne pozabim matere nikoli.
Bila mi je blaženi studenec,
kjer življenje pil sem in ljubezen.
Ali kdor je Kristusov učenec,
kaj so mar mu mrtve grobne ruše,
da le v Bogu najdejo se duše.

Atanazij.

Druge nimaš več tolažbe zanjo?

Metod.

Večje ni! ...

Atanazij.

A ta je previsoka,
da do nje bi dvigniti se mogla
materina žalost pregloboka.
Kaj ji rečem?

Ciril.

Vrni se ji praviti,
za slovo jo prideva pozdravit.

Atanazij.

Kaplja leka za uteho prvo. (*Odide.*)

Metod.

O Ciril moj! Koga naj blagrujem?
Ali tebe, modri? Ali sebe,
da se srečen brat tvoj imenujem?

Ciril. (*Upre pogled v Marijino podobo na steni.*)

Njo blagrujva, lilijo dehtečo,
ki naslaja dušo hrepenečo.
Le raduj se, njiva čudovita,
ki si zlati božji klas pognala!
Le raduj se, ovca najčistejša,
ki nedolžno si nam jagnje dala!
O Marija, mila zarja vzhodu,
žar razlivaj daleč po zahodu!
Vladarica Bospora, češčena!
Ti kraljica carigrajska slavna!
Ko sem z bratom hodil med Kazari,
bila si jim zvezda zveličavna.
Tudi novo pot nam blagoslovi!
Bratje naši — tvoji so sinovi.

Paladij (*prihaja s potno palico*).

So viharji ladjo mi zasegli. —
Dolgo nisem vedel, kje pristanem.
Kjer pastir je, bodi tudi jagnje.
Več od tebe se, Ciril, ne ganem.

Ciril.

O Paladij! Torej pojdeš z nama?

Paladij (*navdušeno*).

Z radostjo!

Ciril (*vzame v roko sveto knjigo*).

Res, volja božja sama
kliče nas na delo apostolsko.

Metod (*dvigne križ. Ciril in Paladij se ozreta
v križ. Metod v sredi*).

Glej, orožje zmage naše zvesto!
Konštantin je s križem zmagoslavnim
poveličal Carigrajsko mesto.
Naša pota — blagoslov tujini!
Delo naše — v slavo domovini!

Zastor.

Skrivnostna zaroka

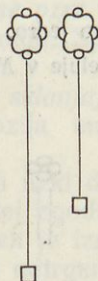
Igra v štirih dejanjih

Pričakovanje

Snubitev

Zaroka

Slovo

Osebe:

Helena, bogata vdova.

Evrozija, nevesta, } njeni hčeri.
Lucija, }

Anica, Evrozijina prijateljica.

Klara, nečakinja Helenina.

Marta, ženina mati, premožna
meščanka.

Dekleta.

Godi se v Turinu pomladi leta 1888.

Igra ima zgodovinsko jedro. Glavna junakinja še
živi in deluje v Macedoniji.

Prvo dejanje.

Pričakovanje.

Pozorišče: Vrt z nasadi. Sredi vrta vodi steza proti cerkvi. Na desni, med drevjem, Marijino znamenje z visečo svetilko, pred njim klečalo, ob strani klop. Na levi vhod v hišo Evrozijine matere. V ozadju gorska pokrajina. Mimo znamenja pot v mesto. Pomladni večer v sušcu.

Klara (z drugimi dekleti prihaja mimo znamenja po stezi proti cerkvi). Nocoj bo pa lep sestanek.

Prvo dekle (se ozre v znamenje). Pogledajte, dekleta! Cel oltar. Spet nove cvetlice v znamenju.

Druga (in vse sklanjajo glave k cvetju v znamenju). Evrozija ima pa res rada Marijo.

Tretja. Kje jih neki dobi?

Četrta. In v tej zgodnji pomladi?

Klara. Ljubezen je iznajdljiva.

Prva. En cvet odtrgam.

Druga. Nikar! Marijin je.

Prva. Jaz sem pa njena (odtrga in zatika cvet v nedrije).

Tretja. Potem pa celo znamenje vzemi. (Smeh.)

Klara. Hitimo! Skoraj zasiije večernica.

Četrta. Ti pa tudi vedno na zvezde gledaš. (*Smeh.*)

Prva. Večernica je znanilka njene sreče.

Druga. Kakšne sreče?

Prva (*Klari s pomenljivim poudarkom*). Saj veš, Klara, kaj je bilo?

Klara jo pogleda in položi kazalec na ustnice.

Druga. Kaj je bilo?

Tretja. Ali ne smemo vedeti?

Prva. Ne smete.

Vse. Ne? Zakaj ne?

Klara. To je tako: če gledaš ptico, ko gnezdo plete, zbeži. Bojim se, tudi z mojo srečo bo tako, če vam povem.

Druga. Le povej nam! Me je ne prepodimo.

Klara (*po kratkem odmoru*). Nevesta bom.

Vse (*silijo vanjo*). Čigava? Čigava?

Klara (*se spet pomišlja*). Gradovega Viktorja.

Četrta. Ti, Klara, za koliko si se pa sedaj le uštela? (*Se ironično smeje obrne proč.*)

Klara. Boste videle, da bo res.

Tretja. Če bo, pa še ni.

Druga. Prijazen pogled še ni vse. Pri Gradovih plavajo v ribniku srebrne in zlate ribe.

Prva. Prve ti pridemo čestitat.

Klara. A dotlej ne bodite burja, ki vse raznese. (*V ozadju se začuje petje.*)

Četrta. Rokova Anica. Tako je prav. Pesem, ne pa čenče.

Anica (*prihaja, pevajoč neko domačo pesem*).

Vse zapoje isto pesem in odhajajo. Po njih odhodu prideta po potu pred znamenje Marta in Helena. Pred znamenjem se materi ustavita v živahnem razgovoru. Petje potihne.

Marta. Pri vašem znamenju, Helena, reciva jasno besedo! Torej obljubiš roko svoje hčere mojemu sinu?

Helena. I saj veš, Marta: primi otroka za roko in prijel si mater za srce. Kolikor more mati obljubiti za hčer, prav rada obljubim.

Marta. In njena dota si rekla?

Helena. Bo vredna vaše hiše. Sčasoma bo njen tudi ves ta vrt (*se ozreta po vrtu*). Lep kos, kaj ne?

Marta. No, tudi naše reči niso tako majhne. Poglej tja gori — te pinijske, platane, oranže . . . kakor raj!

Helena (*se zagleda kvišku v daljavo*). Vidim. A glavna reč je: Evrozija ostane blizu doma.

Marta. Velja! (*Si sežeta v roke*.) Danes sta obljubili materi, jutri večer pa si oblubita še najina otroka. Jutri večer naredimo zaroko.

Lucija (*se prikaže ob znamenju. Materi se nekam ustrašita in razkleneta roke*).

Marta. Vaša Lucija.

Helena (*Luciji*). Vedno okrog letaš, kakor metulj.

Lucija. Pri Don Piu sem bila zavoljo družbenega sestanka. (*Odide v hišo.*)

Helena. Če naju je slišala?

Marta. Pol ure prej ali pozneje, to je vseeno.

Helena. Počasi! Sédiva! (*Sedeta na klop.*) Naša Evrozija o tem še nič ne ve. Ali ni prekmalu? Odložimo čez postni čas!

Marta. Brez odlašanja. Včasih mine en sam dan, pa je že prepozno. Mojega zdravja ne smeš soditi po tem obrazu. Zato bi rada kmalu videla srečo svojega sina. Vaša Evrozija ima več kot enega snubca. Naš Viktor hoče za gotovo vedeti, če bo Evrozija njegova nevesta. Po Veliki noči je že lahko poroka. Hiti torej! To, pravim, to bo zveza, kakor bi dva zala cvetova povezal v šopek.

Helena. Verujem, Marta. Vaš Viktor je dober, iz Don Pijeve šole. To pove vse.

Marta. Tudi stric iz Genove ga hvali. Ali ni prav, da se ravno dobri vežejo v zakonski zvezi med seboj?

Helena. Prav. A pomisli! Kaj pa Tornova Klara, moja nečakinja. Tudi Klara hoče za gotovo vedeti, ali bo Viktor njen ženin, ali ne.

Marta. O Klari mi pa kar molči! To je sitnost, živa sitnost! (*Vstane in nevoljna stopa sem ter tja.*) Jutri večer se pokaže, da ne bo. Viktor ne bo nikoli njen ženin, dokler jaz živim. (*Po kratkem odmoru mirneje.*) Spet sem se preveč razburila. Zdravnik mi pravi, naj se varujem.

Helena (*govori kakor zase*). Tornova Klara in naši dve dekleti so vedno skup kakor triperesna deteljica. A ta zaroka jih razdvoji. Sosedo smo. Le cerkev je vmes. (*Stopi k Marti.*) Hudo je, Marta, imeti sovražnega soseda; posebno še, če je sorodnik.

Marta. Piškavo prijateljstvo in sorodstvo, če ga razjeda črv nevoščljivosti.

Helena (*se vstopi pred znamenje in pogleda vanj*). In sedaj še to. Še nekaj me teži.

Marta (*nevoljno*). Že spet. Sami prazni pomisleki!

Helena. Kajkrat vidim našo Evrozijo pred tem znamenjem. Kakor pastir pri jasliah kleči zamaknjena. Nekaj važnega pričakuje. Nekaj skriva.

Marta. Le veruj mi, ženina pričakuje.

Helena. Morebiti. A kdove katerega? (*Vtem zazvoni večerni ave.*) Večerni ave!

Marta (*v zadregi, kam bi krenila*). Sva zgovorjeni?

Helena. Stopi za trenotek z menoj v hišo. Zvoni. (*Obe se prekrížata in odideta molče v hišo.*)

Evrozija (*prihaja med zvonjenjem po stezi pred znamenje, poklekne, zvonjenje kmalu potihne. V ozadju se začuje pesem Ave Maria. Evrozija vstane, posluša in v presledkih govori.*) Pri Tornovih pojo. (*Pokaže z roko proti levi.*) Moje družice — Ave Maria! (*V ozadju se je v pesmi ravnokar zaslišal ta klic.*) — Kolikrat smo jo v kongregaciji za-

pele! — Nocoj jo spet pojo. (*Hrepeneče.*)
Tudi jaz moram tja. — Ne bom več dolgo
z njimi. Davna želja me sili drugam. Nocoj
me vabi s podvojeno močjo. (*Petje utihne.*)
Nocoj je predvečer svetega Jožefa in jutri
je god mojega brata. Ah! Devica, kajne da
ljubiš mojega brata-misijonarja? Kdaj mi
spet piše z Balkana? Je obljubil: Kadar
končam devetdnevnicu. Torej jutri. In kaj
bo pisal? Je sporočil: Nekaj lepega zate.
Zdi se mi, kaj bi bilo. Na Balkan poj-
dem! Sladke sanje! Komaj čakam, da se
izpolnijo. A po kaj sem prišla? Svetilko
prižgem in to pismo nesem na pošto. (*Pol-
ožī pismo na klečalo, se dvigne do svetilke
in jo prižge. Stopi za korak od znamenja
in zadovoljno motri prižgano luč. Citira par
verzov iz neke pesmi.*)

Mirno gori, lučka drobna,
dih noben te ne plaši;
kroginkrog je noč milobna,
tudi list na veji spi.

Marta (za odrom, poslavlja se od He-
lene). Pa gotovo, Helena! Lahko noč! (*Slovo
se čuje izza odra, oziroma iz hiše.*)

Helena (za odrom). Gotovo, Marta!
Bodi brez skrbi!

Evrozija (se okrene proti hiši). Se že
vrača. Viktorjeva mati je. Kakor kragulj za
golobico, vedno je za menoj. Umaknem se ji.
(*Se naglo skrije za znamenje med drevjem.
Trenotek odmora.*)

Marta (ko se približa znamenju). Njena mati pravi: »Prašaj tudi Evrozijo, kaj misli.« Pa jo prašaj, če je nikjer ne dobiš. A morala je biti tu. Prej luč še ni gorela. (Zagleda pismo na klečalu.) Kaj pomeni to pismo? (Vzame ga v roke in se vzpne z njim bliže k svetilki.) Njena pisava. Komu piše? Našemu Viktorju? Ne! Svojemu bratu Jožefu, misijonarju v Solunu. (V jezi odloži pismo na klečalo.) Ti večni misijoni, te večne luči! To jo moti, to. Ugasni, luč! (Jo upihne.) V temi se ptička lažje ujame. Saj te dobim! V celem mestu je le ena Evrozija. In ta bo Viktorjeva. Ker je ni nihče bolj vreden. (Odide na desni.) Saj te ujamemo!

Evrozija (se po kratkem odmoru prikaže na levi strani izza znamenja). In vendar se ptička ne ujame. Pametna žena — pa taka beseda! Ogenj v znamenju si ugasnila, a ognja v tem srcu ne moreš. (Prižge luč vnovič.) Mati, ne dovoli (sklene roke proti podobi M. B.), da bi bil moj sklep osramočen. Sprejmi me pod svoj materinski plašč! Pri tebi sem varna.

Lucija (pride izpred hiše do znamenja). Kaj vendar delaš, Evrozija?

Evrozija (se plašno obrne proti njej). Svetilko sem prižgala.

Lucija (pogleda v znamenje). Eno ubogo lučko — pa toliko časa. Jaz bi jih prižgala že sto.

Evrozija. Nekaterim je še ena luč preveč (se ozre proti smeri, kjer je prej odšla Marta).

Lucija. Tebi že, kakor vidim. Kam pa si tako zamišljena?

Evrozija. Sama ne vem, kam.

Lucija. Kakšna nedolžnost! Ne veš? Še jaz vem. V Viktorja. Ho, ho, ho! Sladka zamišljenost!

Evrozija (*užaljena*). Lucija, nocoj pa nisi srečna v besedah.

Lucija. Boš pa zato ti srečna z Viktorjem.

Evrozija (*preplašena*). Sestra, kaj pa govoriš!

Lucija. Kar sem ravnokar slišala iz ust Viktorjeve matere.

Evrozija. Kako more ona reči kaj takega?

Lucija (*se odpravlja*). Ker ti vse zamolčiš. A sedaj pojdiva k Tornovim. Si pozabila?

Evrozija. Nisem. Takoj, Lucija! Samo še to pismo nesem na pošto.

Lucija (*stopi proti Evroziji*). Kakšno pismo?

Evrozija. Ne morem povedati. (*Odide.*)

Lucija (*čaka pred znamenjem*). Noče. — Same skrivnosti. Ta pozna luč. To skrivno pismo. Ta zamišljen obraz. Nekaj se je moralo zgoditi v njenem srcu. Pajek jo je nekam zapredel.

Klara (*prihaja z Anico po stezi sredi vrta. Z nekoliko nevoljnim glasom*). Čakamo in čakamo. „Ave Maria“ je že davno odzvonilo, a vedve odlašata, kakor da je šele poldan. Kaj bo z našim sestankom?

Lucija. Evrozija mudi. Skrivna pisma jo motijo.

Klara (*radovedno*). Skrivna pisma?

Anica (*s skrivnostnim glasom*). Kako se pa imenujejo ta pisma?

Lucija (*malomarno*). Viktor in Evrozija. Kako drugače? Jutri se zaročita.

Klara (*prevznemirjena*). Kaj? Kako? Viktor in Evrozija? Tega pa vendar ne. Nisi prav izvedela.

Lucija. Tudi skrivnosti se izvedo.

Klara. Viktor in Evrozija? Ne šali se. To ni mogoče. Evrozija Viktorju nikoli ne piše. Saj mi je sam povedal. Ni res, kar praviš. Viktor nima njenih pisem.

Lucija. Ne vznemirjaj se, Klara. Torej mu jih pišeš tudi ti in nazadnje nemara še Anica? (*Pogleda na Anico in se nasmeje.*) Ho, ho, ho! Tri neveste, pa en sam ženin. Evrozija, Klara in Anica. Viktor, izbiraj! Ho, ho, ho! Kakor v pravljici: Tri veše pa en pajek ...

Anica. Lucija, ti se motiš.

Klara. Za mojo osebo že ne. Viktor in Klara! To gre skup.

Anica (*se okrene*). Evrozija gre! (*Prst na usta.*) Pst!

Lucija. Tri veše — pa en pajek. Ho, ho, ho!

Anica. Stopita naprej! Jaz jo pa počakam.

Klara (*in Lucija odideta v medsebojnem pogovoru po stezi sredi vrta*). Ne! To ni mogoče!

Lucija. Ej, pajek ima pretkano prejo.

Evrozija (*pride od desne k znamenju. Beseda krotka, prijazna*). Glejte, čudo! Lucija se je izpremenila v Anico. No, prav! Družica je včasih boljša ko sestra.

Anica. In ti — sem čula — se izpremeniš v nevesto.

Evrozija (*smehljaje*). Morda res, Anica? Ženin je že izbran.

Anica. Že? Kateri, Evrozija, kateri?

Evrozija. Tebi, tiha in dobra Anica, smem vse zaupati. — (*Pogleda v podobo v znamenju in slovesno izpove*.) Moj ženin bo — Sin Brezmadežne. (*Še strmi v podobo*.) In nihče drugi!

Zastor.

Drugo dejanje.

Snubitev.

Pozorišče: Prostorna mestna soba. V levem kotu pregrnjena miza, za njo dva stola, ob steni še dva stola. Glavni vhod v sredi v ozadju. Na steni na vidnem kraju razpelo, pod njim stojalo s cvetjem in zelenjem. Na levi in desni strani pozorišča manjša vrata v levo oziroma desno stransko sobo. Proti večeru naslednjega dne.

Evrozija (*sedi za mizo, v roki venec od mirte*). Venec je spleten. Materi na ljubo. Mojo zaroko pripravljajo. Tako nemudoma, kakor bi morali že jutri umreti. Večer se bliža. Vrata se odpro in Viktorjeva mati vstopi. (*Mimo okna prihiti Anica in potrka.*) Nekdo pod oknom. (*Stopi k oknu, ga odpre in se ozre venkaj.*) Rókova Anica!

Anica (*pod oknom*). Ne pojdeš k večernicam?

Evrozija. Rada bi šla. A ne smem.

Anica. Kdo ti brani?

Evrozija. Nova snubitev.

Anica. Tako? Vse vem.

Evrozija. Kaj poreče Klara?

Anica. To ji bo hudo za Viktorja.

Evrozija. Bolj ji ne bo hudo, da ga izgubi, kakor meni, če ga dobim.

Anica. Hiteti moram. Še zamudim.

Evrozija. Spomni se me!

Anica. Po večernicah se spet oglasim.
(*Odhiti.*)

Evrozija. Hiti kakor srna v prostem gozdu. A jaz sem vjeta.

Lucija (*se prikaže v stranskih vratih na desni, v roki bel list. Se smeje*). Vidiš, Evrozija? Tvoja skrivnost. Enkrat je bil en pajek ...

Evrozija. Moje pismo. Na pisalni mizi si ga vzela. Ne smeš ga brati, Lucija.

Lucija (*gre hladno proti vratom na levi*). Je že prebrano. (*Okrene se, pogleda Evrozijo in se nasmeje*) Ho, ho, ho! Kaj imaš snubce tudi na Balkanu? Te mreže gredo pa daleč.

Evrozija (*stopi k Luciji, da ji vzame pismo*). Čemu bereš, česar ne razumeš? Vrni mi pismo! (*Ji seže z roko v roko.*)

Lucija. O, ne boš, dokler ga ne preberó tudi mati.

Evrozija. Vrni mi pismo! Povem jim sama.

Lucija (*naglo krene s pismom proti stranskim vratom na levi*). Mati! (*odpre vrata in spet zakliče*) Mati! Mati, pridite semkaj!

Evrozija stopi molče k mizi in sede na stol.

Helena (*vstopi pri stranskih vratih na levi. Reče Luciji*). Ši že prinesla drug zaročni prstan od zlatarja?

Lucija. Saj mu še tega nisem nesla nazaj. Se ne mudi.

Helena. Kako da ne? Zadnji čas je. Hitro ga nesi in vrni se z drugim prstanom!

Lucija. Berite to pismo!

Helena (vzame pismo v roko in bere. Evrozija položi roke na mizo in skloni nanje glavo).

»Predragi Jožef!«

(Pogleda proti Evroziji in reče:) A! Jožefu piše. Pa mi ni še nič povedala. (Bere dalje:)

»Daleč je tvoj bolgarski misijon, a moje misli so vedno pri Tebi. Pridi pome, da grem, kamor me žene srce. O, moj brat! — Pero mi odpoveduje. Roka se mi trese. Jokati moram ... Naša mati so drugih misli ...«

Nič več?

Lucija (materi kažoč na Evrozijo). Glejte, joka!

Helena. To ni celo pismo. (Stopi k Evroziji, ji dvigne glavo iznad križem položenih rok). Kje je ostalo pismo, Evrozija?

Evrozija (vstane, obriše se z robcem preko oči). Je že na pošti.

Helena. A to? (Pokaže na list.)

Evrozija. Sem začela pisati, pa so ga oblile solze. Vzela sem drug list.

Helena. Ali ni mati toliko vredna, da ji hči pokaže pismo, ki je piše komurkoli že? In še opravljaš me. (Pogleda v list in prečita v njem zadnji stavek:) »Naša mati so drugih misli.« Bogve, kaj pride še naprej? (Nevoljna.) Da! Drugih misli sem kot ti. Moja bo zmagala! (Luciji.) Lucija! Le pojdi

in prinesi zaročni prstan. Obseg veš. Obliko tudi. (*Lucija odide.*) (*Evroziji.*) Odloži delo! Obleci se v belo! Viktor te pride snubit.

Evrozija (*pogleda na križ*). O Bog! Na žrtvenik me vlečejo. (*Odmor.*)

Helena. Kaj si žalostna?

Evrozija. Vi veste, mati. Vzeli ste mi mojega ženina. Ali morem brez njega živeti? (*Sede ali bolj omahne na stol in podpre glavo z roko.*)

Helena (*stopi k njej in jo prime za roko*). Ubogi otrok! Ti si slab in potrebuješ vedno tuje pomoči. Koliko potrpljenja moram imeti s teboj.

Evrozija (*vstane ob materini roki*). Torej potrpite! Ne kličite Viktorja v hišo!

Helena. Ali ni Viktor imeniten ženin? Dom ... obraz ... srce ... Terno zadeneš z njim.

Evrozija. Ne! Ne govorite mi o drugem. Mene more zadovoljiti le on. Le njega hočem. Raztrgajte me v kosce. A pustite mi njega. Potem sem zadovoljna. Brez njega pa tudi v grobu ni miru ...

Helena. Kaj vendar hočeš? (*Z jeznim glasom.*)

Evrozija. Povedala bi Vam že pred dnevi. A čakam do jutri. In pismo ste brali. Ni vse, a pove vse. Ne hudujte se, če Vam povem: Gre za važno stvar.

Helena (*stopi k stranskim vratom na levi*). Najvažnejše je — Viktor pride. Soba je lepo pripravljena. (*Odpre stranska vrata.*) Glej! Toliko truda! Ali naj bo zastonj?

Evrozija (*en pogled v sobo*). Kdaj ste to naredili?! Bolje bi mi bilo iti v hišo žalosti, kakor v hišo veselja.

Helena (*odločno*). Ti moraš, kamor rečem jaz. (*Jo zapovedujoče motri.*)

Evrozija (*se ozre na križ*). Ah! Težka zapoved! Ali pokorščina je Bogu ljubša kakor darovi. (*Odide na desno.*)

Helena (*zroč za hčerjo*). Čuden otrok! Vsa sem presenečena. V prevelikem navdušenju za Viktorja morda govorim in delam reči, ki so krivične? Tudi jaz trpim. A bolečini se ne prodam. Jaz sem mati — ona je hči. Vse se popravi. Morda bo pa le srečna z Viktorjem?

Klara (*razburjena odpre z naglico vrata pri glavnem vhodu*). Komu naj še zaupam? Ukradli ste mi Viktorja. Zaroke delate. Kakor mravljo ste me pohodili z enim korakom. Tega ne prenesem. Tega Vam ne odpustim, čeprav ste moja teta. Krivična teta!

Helena. Klara! Prepир je zadnja reč. Kadar se uneseš, pridi!

Klara. Kdo mi bo branil govoriti? Če trpim krivico, smem vendar tožiti; če ne, bi bil molk največja tožba.

Helena. Kakšno krivico trpiš? Ali ni Viktor svoboden? Z jezikom se ženini ne love.

Klara. Seveda! Ujeli ste ga v zanjke svojega bogastva in meni ste raztrgali srce.

Lucija (*prihaja z drobno škatlico v roki*). Mati, prstan z ahatom! (*Ponudi materi.*) Kako blešči!

Helena (*naredi nevoljno gesto z glavo*). A! Meni se brez njega blešči pred očmi. Kaj bo še! (*Odide na levo.*)

Klara. Le prenašajte si prstane. Še v meso in kosti vas bodo rezali. Ahat postane črno ogleje.

Lucija (*Klari začudena*). Klara! Zakaj je tvoj obraz tako upadel? Saj sem ti včeraj pravila. Pa nisi marala verjeti.

Klara. Nisi videla, kako sem se prestrašila? Najtežje verjame bolnik, da bo moral umreti ...

Evrozija (*se prikaže na desnih stranskih vratih, je že oblečena v belo*). Kdo se huđuje?

Lucija. Evrozija! Klara je užaljena.

Klara (*zakliče Evroziji*). Hinavka! Bela nevesta! Pobeljen grob! Še ducat roženvencev si deni na vrat! Pa v znamenje se postavi! Hinavka!

Evrozija se molče umakne nazaj v stransko sobo.

Lucija. Evrozija je pri tem nedolžna.

Klara. Zakaj se pa skriva?

Lucija. Tebe se boji.

Klara. Lisica! Ker je je sram njene hinavščine. Sedaj bo imel sveti Anton vsaj mir pred njo.

Lucija. Pred teboj pa še ne?

Klara. Ne vнемaj me! Vi ne boste imeli miru pred menoj, vi! (*Konča srdito.*)

Helena. Otroci, mir! O, ta razdor. (*Hodi v žalosti po sobi.*) Ta prepad. Kje je most, da pridem čez? Oni, ki jih ljubim, se trgajo in koljejo med seboj. Zdi se mi, da

se umore v mojem srcu. Jaz pa trpim ... trpim ... (*Odhiti v sobo k Evroziji.*)

Lucija (*Klari*). Usmiljenje, Klara! Ali niso naša mati vredni obžalovanja? (*Nadaljni pogovor mirnejši.*)

Klara. Da, so. Obžalujem jih. A kakšen pomen ima to?

Lucija. Zaupaj, ni še vse izgubljeno.

Klara. Jaz ne vidim drugega kakor noč. Niti ene zvezde. Človeška zloba je velika kakor gora. Kdo jo prestavi?

Lucija. Gotovo se spet odpravi. Samo nocoj ne dvigaj prahu! (*S Klaro venkaj.*)

Helena (*z Evrozijo iz stranske sobe*). Vendar je šla. Kakor toča bi skoraj pobila naš praznik.

Evrozija. Da bi ga res!

Helena. Ne delaj mi težav še ti. Mati sem.

Evrozija. In ker ste mati ... še eno prošnjo. Kolikrat ste mi rekli: »Otrok moj, za kar se po dolgi molitvi odločiš, stori z mirnim srcem ...«

Helena (*malomarno*). Že prav! (*Krepkeje.*) Kako se torej odločiš? (*Z napetostjo pričakuje odgovora.*)

Evrozija. Jutri končam devetdnevenco. Jutri povem.

Helena. A nocoj? Kaj bo nocoj?

Evrozija. Prijateljski sestanek brez zaroke.

Helena. Tako? Pa brez časti za nas. Ali naj varamo najboljše prijatelje?

Evrozija. Jaz jih ne varam.

Helena. Hočeš, da jih varam jaz? Če mati nima časti, je tudi hči nima. Ne postavljaj svoje matere na laž! Obljubila sem. In Marta me skrbi. Njeno rahlo zdravje. Vdaj se! Veliko doto dobiš. Večjo kakor je bila dota obeh tvojih bratov.

Evrozija. Mati, kako rada bi Vam ustregla.

Helena. Zakaj se braniš? Vem: snubci in pisma prihajajo k tebi, eno za drugim. Ali imaš res drugega ženina?

Evrozija. Res ga imam.

Helena. Tako?! Ali Viktorja, ali pa pojdeš od hiše kakor zapodena dekla!

Evrozija. Rajše pojdem kakor zapodena dekla.

Helena. A mene spraviš na rob groba, Marto pa v grob.

Evrozija (*objame mater*). Ah, ne, mati!

Helena (*se odtegne hčeri iz objema*). Ne maram objemov, ampak dejanj. Odloči se za Viktorja! Marti ne smem prelomiti besede. Poglej solzo v mojih očeh in ne delaj mi sramote! Vzemi zaročni prstan! (*Ga izroči.*) Premisli! Tačas stopim Viktorjevim naproti. (*Gre iz hiše.*)

Evrozija. Materina solza kakor tisoč prošenj. Gorje mu, kdor materine solze ne spoštuje! Mati! Ah! Saj Vas ljubim. Spoštujem to solzo. A če se ji vdam. (*Se plašno ozre proti vratom. Vstopi Anica, ki se vrača od večernic.*)

Anica. Ne plaši se, Evrozija!

Evrozija. Anica, pomagaj! Reši me dvomov!

Anica. Torej se žaročiš?

Evrozija. Po čem sodiš? Po tej obleki?

Anica. Po Klari. Vsa je zbegana.

Evrozija. In jaz še bolj. Če storim po lastni želji, prelomijo besedo mati. A če storim po materini obljudi, prelomim besedo jaz.

Anica. Komu jo prelomiš?

Evrozija. Bratu Jožefu.

Anica. Mati je več kakor brat. Le žaroči se z Viktorjem! Jožef je morda že pozabil na tvojo besedo.

Evrozija. Pozabil? Nikoli! Pregloboko nama je segla v srce. Ko sva z Jožefom še v šolo hodila, mi je večkrat dejal: »Glej, Evrozija! v taki hiši bova pozneje prebivala. Jaz bom mašnik, ti pa nuna.«

Anica. Kaj to! Takrat je bil še otrok.

Evrozija. Otrok je govoril, a Bog je storil. Jožef je mašnik. Čas je, da se izpolni še moj del. Leta beže, postaram se. Kateri red me bo hotel pozneje sprejeti, če še dalj odlašam? Anica, kaj naj storim?

Anica. Spoštuj mater! Materino povelje — božja volja.

Evrozija. A čigava volja je ta: Kdor mater bolj ljubi kakor mene, ni mene vreden.

Anica. Tudi božja.

Evrozija. Ah, oboje obenem ne more biti. Katero voljo naj storim?

Anica. Soditi moramo po razmerah. V teh razmerah stori po materini želji!

Evrozija. Za skušnjavo si mi. Torej materini volji naj se vdam?

Anica. Nocoj se jim podaj! Pozneje se lahko še prenaredi.

Evrozija. Prenaredi? Kako?! O sveti križ, daj mi moči! (*Zaupno zre v križ.*)

Anica (*pogleda skozi okno*). Že prihajajo. (*Pogleda na Evrozijo.*) Ubogo dekle! (*Gre vun. Kratek odmor.*)

Marta (*med vrati*). Dober večer, nevestica! Snubit prihajamo.

Evrozija (*objokana*). Ah, prezgodaj ste prišli!

Helena (*pristopi takoj za Marto*). Dekle! Ali si ob pamet? (*Pogleda venkaj pri vratih; zakliče.*) Viktor, le pridi! Pri nas smo možbeseda.

Zastor.

Tretje dejanje.

Zaroka.

Pozorišče kakor v prvem dejanju. Pomladno jutro tretjega dne.

Evrozija (*praznično oblečena prihaja k znamenju*). Vihar je minul. Ostala sem zvesta. Kjer je moje srce, tam bodi tudi moj prstan! (*Položi prstan pred Marijin kip v znamenju*.) Sedaj pa še v cerkev. (*Odhaja*.)

Klara (*pride od nasprotne strani. Dve dekleti jo primeta za roke in jo zadržujeta*). Moram za njo. (*Razburjena*.) Pustita me!

Prva. Ne žali Evrozije, Klara!

Klara. Torej stopim pred Viktorja.

Druga. Tudi tja nikar ne hodi!

Prva. Plamen jeze bo še hujši.

Klara (*se jima iztrga iz rok*). Pustila me!

Druga. Tolažiti vendar smeva?

Klara. Ni tolažbe, odkar me je varal on.

Prva. Saj ni samo eden na svetu.

Klara. Za žalost je dovolj en sam.

Druga. In to si ti sama.

Klara. Sem se mar sama pahnila v to žalost?

Druga. Večjidel. Po težkih rečeh si segla.

Prva. Kdor si na vrat naveže kamen, je sam kriv, če mora toniti.

Klara (*ogorčena*). Naj tonem! Pustita me, pravim.

Druga (*se odmakne od Klare*). Nora navezanost! Ni škoda lepe mladosti?

Prva (*se nevoljno ozre po Klari*). Peti bi morala, pa se repenči. (*Odideta, za pozoriščem zapojeta kratko pesem.*)

Klara. Pojeta. Nalašč. Samo, da me dražita. (*Stopi nemirno gor in dol ob znamenju.*) Nikjer nimam miru. — Oh, zapuščena! Kako to boli! (*Naenkrat jezno.*) Pri tem znamenju sklenem. Viktor jih bo še nekaj slišal.

Lucija (*iz hiše z dvema velikima šopkoma v rokah*). Klara pri našem znamenju. Lepo! To priča, da si že pozabila snočni večer.

Klara. To priča, da ga še nisem.

Lucija (*dene šopka v znamenje*). Pa ga boš, če ti povem... (*namenoma prekine besedo*).

Klara. Je ni take besede, Lucija.

Lucija (*smehljaje*). Je ni?

Klara (*s poudarkom*). Ni je!

Lucija. Poslušaj! Viktorjeva snubitev se je končala brez zaroke. A šopke naj ima Marija. (*Zagleda prstan.*) Kakšen milodar! Glej! Evrozijin prstan!

Klara (*sili z vidnim zanimanjem k znamenju*). A kdo bo imel Evrozijo?

Lucija. Viktor ne! Pajek se je to pot varal.

Klara. Ne? Torej, da ne! (*Vesela.*) Kako je to prišlo?

Lucija. Vidiš, si že vesela.

Klara. No, da! Zanima me.

Lucija. Evrozija je slovesno vstala od mize in rekla: »Nekaj pravic tudi meni. Zaročka bo jutri!« (*Poslednje besede govori v slovesnem glasu.*)

Klara. In Viktor?

Lucija. Tih in bled — kakor zid.

Klara. Bravo! Čemu pa hodi snubit Evrozijo? Mene pa ne vidi. Grem mu čestitat. (*Odide na levi.*)

Lucija. K strganim mrežam.

Helena (*prihaja iz hiše*). Evrozije še ni iz cerkve? Danes se odloči.

Lucija. Potrpite, mati! Vsak čas pride.

Helena. Snoči je bila odločna kakor Judita.

Lucija. Njena ljubezen hodi svoja pota.

Helena. Ali ti poznaš njenega ženina?

Lucija. Še svojega ne poznam. Kako bom njenega . . . ?

Helena. Marta me skrbi. Pri tem znamenju sem Viktorju obljubila našo Evrozijo.

Lucija. Pa bi ji manj dote obljubili.

Helena. Ni snubil zavoljo dote.

Lucija. Tudi dota je vmes. Sicer bi šel snubit Klaro. Vem, da se mu je cele noči o doti sanjalo.

Helena. O Bog! Kamor pogledam: same zmede. Zakaj sem se vdala v to snubitev? Matere trpimo žalost, otroci trpe krivico. (*Luciji.*) A vi, otroci, vi ste krivi!

Skrivate svoje srce pred nami. A matere mečemo svoje za vami. Našo dobroto teptate.

Lucija (*upre pogled v mater*). Mati! (*Užaljena se obrne in odhaja v hišo.*) Jaz nisem kriva teh zmot.

Helena. Na! (*Izroči ji bankovec.*) Stopi k zlatarju. Poravnaj račun! (*Lucija odide na levi.*) Sitnosti! Stroški! Skrbi! Ali ni rešitve? (*Sede zamišljena na klop ob znamenju.*)

Evrozija (*se vesela bliža, čita bel list, postoji*). Kdo mi da peruti, kakor golobu, da pohitim k njemu? Raztrgajte se vezi, ki mi branite k njemu! (*Mati se okrene, slišala je Evrozijo, ta pa v naglici zgane list in ga vtakne v mašno knjižico.*)

Helena (*vstane, stopi hčeri naproti, prijazno*). Koga ljubiš, Evrozija?

Evrozija (*se sprva nekoliko pomišlja*). Je eden, ki mi je zelo ljub. (*Strastno.*) Ljubim ga tako, da bi v tem trenutku dala zanj življenje.

Helena. Povej mi vendar, kdo je!

Evrozija. O mati, ko bi Vi snoči vedeli ... Ne bi me silili z drugim. Bolj me trgate od njega, bolj hrepenim po njem.

Helena. Evrozija! Povej mi vendar, kdo je? Kdo je? (*Sili vanjo.*)

Evrozija (*smehljaje*). Ne! Ne povem Vam. O, mati! Kako je dober!

Helena (*objame hčer*). Povej mi, hči! Kóga misliš? O kom govoriš?

Evrozija (*se rahlo izvije materinemu objemu, z resnobnim glasom*). Ali ne slutite?

Ali me nočete razumeti? Jaz govorim o Sinu Brezmadežne!

Helena. Otrok! Povej mi še enkrat!

Evrozija. Njega ljubim. Samo njega ljubim.

Helena (*privije hčer k sebi*). Le ljubi ga, dete! Vendar tudi Viktor...

Evrozija (*stopi za korak od matere, povzdigne svoj glas*). Nihče na svetu ne bo imel moje ljubezni. To sem danes pred oltarjem prisegla. Moja ljubezen je samo njegova. Ne s prstanom, ampak s križem se je z menoj zaročil.

Helena. Evrozija, ti kar goriš... (*Po-ljubi hčer.*) Odkod imaš vse to?

Evrozija. Od Boga, kakor vse drugo.

Helena. Zakaj te reči pred menoj skrivaš?

Evrozija. Ne več! (*Vzame pismo iz mašne knjige.*) To pismo sem danes prejela z Balkana. (*Izroči ga materi.*) Ne bodite ga žalostni!

Helena (*stegne roko po pismu z vidnim trepetom*). Od Jožefa.

Evrozija. Par besed, in ves moj raj.

Helena (*prebere v trenutku in vznemirjena vzklikne*). Na Balkan pojdeš? (*Sklene roke v žalosti, list ji pri tem pade iz rok.*) Hči moja! To je prva bolečina, ki si mi jo naredila. (*Se zgrudi na klop in ihti.*)

Evrozija (*pobere pismo in poljubi v spoštovanju*). Ne pustite? (*Se skloni ob materi.*) Ne pustite?

Helena. Živo v grob? Kako!

Marta (*pride od leve pred znamenje, Helena še vedno ihti*). To je bila grozna noč. Viktor hoče z doma. (*Zagleda Heleno.*) Helena! Obupavaš, kakor jaz? Torej bo zaroka, Evrozija?

Evrozija (*se zravna ob klopi*). Je že bila.

Marta (*vsa iz sebe*). Kdaj? Kje? S kom?

Helena (*vstane s klopi*). Našo Evrozijo poznaš. Dovolj, da ti pove, kje je bila — in vedela boš vse.

Marta (*še nemirnejša*). Govori vendar! Kje? Kje?

Evrozija. V cerkvi.

Marta. Razumem! O, grenka zveza! Torej je vse izgubljeno.

Helena. Zame. (*Evroziji.*) Daj mi pismo! (*Evrozija ga ji da.*)

Marta. Zame še več. Viktor hoče takoj z doma. V Genovo. K morju.

Helena. Evrozija pa čez morje — za bratom. (*Gleda v pismo.*)

Marta. Sama si kriva. To znamenje si jima postavila. Pri tem znamenju sta vzrasla tvoja Benedikt in Sholastika. Še samostan jima zidaj.

Evrozija. Tudi to še pride počasi.

Helena. Otrok, ti bledeš. Kaj naj storim s teboj?

Marta. Uboga modrost! Če moreš, popravi škodo in sramoto našemu Viktorju; če ne — pa jokaj do groba.

Klara (*stopi nenadoma pred obe matri*). A kdo popravi škodo — meni?

Helena (*prestrašena*). Klara, nikar še ti!

Marta. Kakšno škodo?

Klara. Tu imate prstan! (*Seže v znamenje ponj in ga vrže pred Marto.*) Priko-
vajte ga sinu na srce.

Helena. Kaj to pomeni?

Klara. Znamenje Vaše in moje brid-
kosti.

Evrozija (*pobere prstan*). In moje
zvestobe.

Marta. Tako! Nove spletke. Sem s
prstanom!

Evrozija. Svet nima več pravice do
njega. (*Odhaja v hišo.*)

Marta (*jezno*). Čigav je prstan?

Klara. Viktorjev bi moral biti, seveda!
Čudni materi. Na skrivnem sta zidali. A
podrlo se je obema.

Helena (*Marti*). Marta! Ali ti nisem
pravila?

Marta (*Klari*). Kratkovidnost! Ali sem
jaz kriva, če nisi spoznala, da te naš Viktor
ne mara? Čemu si vzrasla nad menoj?

Klara. Viktorja nisem več dobila doma.

Marta. Tvoja sreča.

Klara. In Vaša nesreča. (*Po stezi proč.*)

Helena. Žalostna reč, pridigati gluhim
ušesom. In kakšen bo konec?

Marta. Klare se ne boj! To je prah
iz šolskih klopi. Rešiva lastne otroke! Za
tuje se ne brigajva. Pokliči Evrozijo! Na
samem jo moram vprašati.

Helena. Le vrzi trnjek še enkrat. A
preje še preberi to pismo z Balkana. (*Odide
v hišo.*)

Marta (*bere pismo*).

»Evrozija, bodi vesela. Ustanovitev novih misijonskih sester zagotovljena. Tvoja davna želja se izpolni na Balkanu. Ali še stojiš? Ne boj se težav! Senca je znamenje solnca. Tudi materi še pišem. Bog s teboj!

Tvoj brat Jožef.« . . .

Še stoji. A jaz jo omajem.

Evrozija (*pride iz hiše*). Vi me kličete?

Marta. Žalost, kakor za izgubljenim rajem, je prevzela Viktorja. Osramočen pred celim mestom, Evrozija! Če nisi kamen — bodi njegova!

Evrozija. Svet ima še dosti nevest.

Marta. Mati se ti ne smilijo? Žalostna žena.

Evrozija. Boljše žalostiti mater kot Boga.

Marta. Pomisli: tvoja dota, tvoji zakladi.

Evrozija. Za kóga naj jih nabiram?

Marta. Kako češčena bi bila po celem mestu!

Evrozija. Poglejte te rože! (*Obe pogledata v šopek rož v znamenju.*) Kakor roža je človekova čast. Svet je noč. Vse njegovo veselje — so samo lepe sanje.

Marta. Torej res vse zapustiš?

Evrozija. Kaj moremo odreči onemu, ki nam je vse dal?

Marta. Si nepoboljšljiva?

Evrozija. Imate prav! Nepoboljšljiva sem. In kar je najhuje: taka tudi ostanem.

Marta. Ti ponosno dekle!

Evrozija. Kaj bom ponosna! Še mislim ne na to.

Marta (*se obrne proč*). Vse sem storila. A lažje bi bilo topiti marmor, kakor temu otroku streti glavo. (*Evroziji*.) Še žal ti bo. Maščujem se. Po celem mestu se bo razglasilo: Morala je na Balkan. To bo v sramoto tebi in vaši družini.

Anica (*prihiti nenadoma*). Slišala sem Vaše grožnje. (*Evroziji*.) Ne, Evrozija! To se ti ne zgodi. Jaz sem priča.

Marta. Kaj boš ti, grlica!

Lucija (*zasopljena*). Kje se inudite? Kaj sem čula? Vaš Viktor se je ravnokar odpeljal v Genovo.

Marta (*se prime za glavo*). Naš Viktor? Evrozija! Gorje! (*Se zgrudi na klop*.) Kje sem? Kaj je z menoj?

Helena (*prihiti iz sobe*). Ta krik! (*Razvidi vso resnost prizora. Pristopi k Marti. Obrnjena k Evroziji reče*.) O, dekle! Naša poguba.

Evrozija. O Bog! Ali se maščuješ? Ali me izkušaš?

Anica (*pogleda v Marto*). Marti je zelo slabo. Jaz hitim po Don Pia! (*Helena in Lucija primeta Marto za roke in jo peljeta v hišo*.)

Evrozija (*pogleda v znamenje*). Tvoja, o Gospod, je moja stvar. Ne zapusti me!

Zastor.

Četrto dejanje.

Slovo.

Prizorišče kakor v tretjem dejanju. — Osem tednov presledka. — Vnebohod. — Ob eni uri popoldne.

Evrozija. *(Sama. Pred njo na mizi leži telegram. Dekle je napravljeno za odhod.)* Ura se bliža. Še enkrat moram prebrati Jožefov telegram. *(Z velikim veseljem seže po telegramu na mizi, čita:)*

»Na Vnebohod zvečer stopi na ladjo v Genovi. V Solunu te čakam. Srečna ura najinega svidenja. Tvoj brat Jožef.«

(Odloži list.) Kakšna vest! Kakor vabilo na svatbo.

Anica *(prihiti v sobo k Evroziji, ki je napravljena za odhod).* Ravno kar prihajam od Marte.

Evrozija. Še živi? Davi sem šla k njej po slovo. Trenotki so ji šteti kakor mojemu odhodu na Balkan.

Anica. Obe se odpravljata na pot, ti in Marta. A kakšna razlika. Umirajoča te še eno prosi: »Kadar se spomniš Marte, ne bodi nevoljna, ampak moli zanjo.«

Evrozija. Obljubila sem ji. Kako lepo mi je rekla pri slovesu: »Le pojdi v deželo

svojega hrepenenja! Ker nisi mogla biti nevesta naši hiši — bodi angel mnogim drugim.«

Anica. Spoznala je sebe in tebe. Osem tednov! Kakšna izprememba. Obe se poslavljata od nas. Po tebi mi bo žal, Evrozija. Vsaj še en dan počakaj!

Evrozija. Ne smem, Anica. Ura se bliža. Še pred naše znamenje stopim. Bilo mi je vse, cerkev, šola in dom.

Anica. Le pomudi se! Kmalu se vrnem. Nekaj prinesem.

Evrozija. Takoj se vrni! Sicer me več ne dobiš. (*Obe vun.*)

Lucija (*iz stranske sobe, žalostna, pogleda skozi okno*). Ah! Njen voz pripravljen. Moja žalost je prikipela do vrha. Zadnja radost gre od naše hiše. (*Se skloni k mizi in si žalostna zakrije obraz.*)

Klara (*pride po kratkem odmoru*). Lucija! (*Pristopi k njej.*) Veliko izgubiva. Ti sestro, jaz prijateljico. Take ni več. Kako sem jo mogla kdaj žaliti!

Lucija. Klara, ti? Ti spet pri nas?

Klara. Kar ne pride do srca, nima korenin, ne jeza ne ljubezen. Viktor se je vrnil. Marta umira. A med nami bodi vse spet tako kakor včasih.

Lucija. Kakor včasih? Ah! Tako ne more več biti. Evrozija odhaja.

Klara. Morda pa še ostane? Kje so mati?

Lucija. Pri Don Piju na posvetu.

Klara. Važen obisk. Don Pio ima vplivno besedo. Pregovori jih, prav gotovo jih pre-

govori. In Viktor bo namesto matere dobil v hišo nevesto. Privoščim mu jo. Kje je Evrozija?

Lucija. Menda v cerkvi!

Klara. Pogledam (*oddide*).

Lucija. Morda še ostane. Don Pio ima zadnjo besedo. Morda pregovori mater? In Evrozija bo spet naša. Ah! Žarek upanja. Kako naj te čuvam, da mi ne ugasneš!

Helena (*vstopi*). Bil je važen pogovor.

Lucija. Kaj je dejal Don Pio?

Helena. »Ko Bog ne bi hotel, se ne bi zgodilo. Oboje naenkrat — božja previdnost.«

Lucija (*gre globoko po sapo*). Torej Evrozija pojde?

Helena. Pojde!

Lucija. S prvim vlakom?

Helena. Takoj sedaj. Saj si brala telegram. Zvečer mora že v Genovi stopiti na ladjo, ki jo pelje v Solun. Tam jo počaka Jožef. Ne mudiva sklenjenih reči! Si vse pripravila?

Lucija. Vse. — Oh! To bo samota in zapuščenost!

Helena. Samota, da; zapuščenost nikoli. (*Gre proti stranski sobi na levi.*) Tolaži, če moreš, ko sama komaj skrivam solze. (*V stransko sobo proč, med vrati si otere solzo.*)

Lucija. Ko bi se pripravljala za svoj odhod, bi mi ne bilo tako hudo. Lažje je zapuščati, kakor biti zapuščen. (*Sede na stol in si z rokami zakrije obraz.*)

Evrozija (*vstopi v sobo vsa vdana in vidno vesela*). Voz je pripravljen. Moje srce

je polno veselja in odločnosti. Ne bol, ne prijateljstvo, ne smrt, nima moči do mene.

Lucija. Kako moreš to prenesti? (*vstane s stola in stopi ven.*)

Evrozija (*pogleda z dolgim pogledom na sveto razpelo na steni.*) V križu moremo vse. (*Vtem vstopi Klara.*)

Klara. Kar vidi oko, rado veruje srce. Evrozija! Ali zavoljo mene bežiš?

Evrozija. Nikakor ne, Klara! Ta nagib bi bil preslab za to veliko pot.

Klara. A kaj te žene na Balkan? Kaj boš delala tamkaj?

Evrozija. Moja prva skrb bo, da se naučim bolgarskega jezika, da bom poučevala bolgarske deklice.

Klara. Hočeš postati učiteljica?

Evrozija. Tega ravno ne! A ubogi otroci bi morda drugače ne imeli nobenega pouka.

Klara. Ne razumem. Kaj jih boš učila?

Evrozija. Spoznavati in ljubiti — Najsvetejši zakrament.

Klara. Kje jih boš poučevala?

Evrozija. Z mojo doto kupi Jožef v Solunu hišo. Z dovoljenjem predstojnikov ustanovi posebno družbo misijonskih sester. Imenovale se bodo: Evharistinke. To sem zvedela tisti dan ... veš, Klara, ko ...

Klara. Oh, že vem. Pozabi! Tisti prstan žari pri Mariji Pomočnici. Spomin tvoje nedolžne ljubezni.

Evrozija. In znamenje sprave. (*Si se-žeta v roke.*)

Helena (*iz stranske sobe*). Lucija! Ura je dve. Naroči Lovrencu, naj takoj zapreže voz.

Klara. Lucija je zunaj! Naročim mu jaz. (*Klara vun.*)

Evrozija (*stopi z veselim obrazom k materi*). O mati! Ko bi Vi danes videli v moje srce!

Helena. In ti v moje! Kakšna bridkost! Kakšen strah zavoljo tebe.

Evrozija. Saj grem rada — kakor na praznik.

Helena. Uboga stvar! Ne boš prestala na Balkanu. In če se vrneš — kam se boš skrila?

Evrozija. Če to storim, me pozabite za vedno!

Helena (*ji ponudi dolžno listino*). Vzemi ta list in pokaži ga Jožefu. S tem listom se ti zavežem, izplačati še ta mesec tvojo doto. Dobiš jo na Jožefov naslov. Kupita si misijonski dom in bodita srečna. Če umrem, vsaj vem, komu sem izročila otroke.

Evrozija (*oveseljena objame mater*). O dobra moja mati! Vi ste samo srce.

Helena (*se iztrga hčerinemu objemu*). Nikar! da mi ne bo še huje... (*Odhaja v stransko sobo na levi.*) Ta otrok! Sram me je solza pred njim. (*Odide v sobo, iz bližnje cerkve se začuje zvonjenje.*)

Evrozija (*stopi pred razpelo na steni*). Zvon vabi. Vnebohod Gospodov. Druge vabi v cerkev, mene daleč na pot. Kaj je to, kar čutim? Kaj gre sedaj skoz mojo dušo? (*Si*

skrivoma otere eno solzo, zvon zvoni naprej.)
Le zvoni, zvon! Le teci, solza! — O, misijon! — O, ženin moj! — vendar sem tvoja. (*Sklene roke ob vznožju sv. razpela.*) — Križ je moja zmaga.

Anica (*v roki droben zavitek v belem papirju*). Za slovo. (*Ponudi zavitek Evroziji.*) Misijonsko darilo za tvojega brata Jožefa.

Evrozija (*sprejme*). Prevelika dobrota, Anica!

Anica. V kongregaciji smo nabrale.

Evrozija. Kako povrnem?

Anica. Don Pio nam je dejal: »Darujte misijonom in Bog je vaš dolžnik«.

Evrozija. Ta dobri don Pio. Dolgo vrsto let me je vodil. Omahovala sem včasih. »Bodi mirna, moja hči,« — mi je prigovarjal — »če ne bo drugače, se ustanovi zate poseben red.« (*Odloži zavitek na mizo.*)

Anica. Govoril je res preroške besede.

Lucija (*s Klaro vstopi, v roki šopek rož*). Evrozija! Zadnji spomin — (*ji ponudi šopek*) — zadnji šopek z domačega vrta.

Evrozija (*sprejme šopek*). Ne, Lucija! Tudi zadnji šopek bodi — Njegov. (*Gre in zatakne šopek v sv. razpelo.*)

Anica (*Luciji*). Kolika odpoved!

Klara. Ah! Da smo jo tako pozno spoznali.

Lucija (*žalostno*). Kako smo jo ljubili. (*Se nasloni k oknu in ihti.*)

Anica (*stopi za Lucijo*). Tudi meni je hudo. A moralo je tako priti.

Evrozija (*se obrne od razpela in gre k Luciji*). Lucija! Solza je rosa nebeškega upanja.

Klara (*Evroziji*). A ti, Evrozija? Ne potočiš nobene solze, ko zapuščaš mater?

Evrozija. Saj grem solncu naproti. (*Bolj otožno.*) Vendar... (*iz stranske sobe vstopi mati Helena*) — (*Evrozija stopi k njej*) — po naši materi mi bo žal. A volja Božja...

Helena. Boj je končan. Kdo je zmagal? Marta ali Evrozija? Moč ali slabost? Marta je omagala. Evrozija, ti si zmagala. (*Vzne-mirjena stopa po sobi.*) O Bog! Veliko zahtevaš od matere. Težka ločitev!

Evrozija (*pristopi in se oklene matere*). Mati! Moj odhod ni ločitev — ampak le pot do večnega svidenja.

Helena (*opogumljena*). Bodi! Izrečena je težka beseda. Dva sinova sem že darovala. Danes mu darujem še tebe. In če hoče Bog še več, pripravljena sem na vse.

Lucija (*hoče siloma k materi, Anica jo zadrži*). O ne, mati!

Evrozija. O da, mati! Tako nas boš ohranila vse. Tvoja beseda je moje veselje. Tvoja roka, moj blagoslov. (*Poklekne, da jo mati blagoslovi. Iz bližnje cerkve, kjer se vrši popoldansko opravilo, se čuje pritajeno petje.*)

Helena (*dvigne desnico in blagoslavlja hčer. Govori v kratkih presledkih. Glas ji je sprva močnejši, pozneje šibkejši, oziroma tišji, zadnji stavek zopet s poudarkom. Petje iz cerkve je vedno tišje.*) Evrozija, moja hči!

— Spominjam se tvoje ljubezni in te blagoslovlam . . . Pojdi, zaročenka Gospodova! Naj torej tudi naš rod pomaga, da na Balkanu v nekdanji slavi zavlada sveti križ! . . .

(Evrozija vstane. Hči in mati se objmeta in zjokata ena ob drugi. Anica si otare solzo, Klara se v žalosti okrene proč, Lucija se skloni k mizi in pade na svoj obraz. Vse se izvrši v trenutku.)

Zastor.

Zgodovinske pripombe.

Slovo apostolov.

Sv. Ciril in Metod sta se po vrnitvi z misijona med Kazari spet umaknila v samoto. Sv. Metod je odšel v samostan Polihron v Mali Aziji in najbrž obiskal tudi njemu že od prej priljubljeno samostansko samoto na gori Olimp pri sedanjem mestu Brusa v Mali Aziji; ta gora se je imenovala tudi meniška ali samostanska gora (str. 6 in 7) in se še sedaj po turško imenuje Keşiş Dag, t. j. meniška gora. Sv. Ciril pa je samotno živel pri cerkvi svetih apostolov v Carigradu. V Carigradu je takrat vladal patriarh Fotij, ki se je leta 857. krivično postal patriarhovega prestola; pravega patriarha, pobožnega meniha Ignacija so nasilno odstavili. Sv. Ciril je bil sicer Fotijev učenec, a kot pobožen menih ni mogel odobravati njegovih krivic proti patriarhu Ignaciju (*»nehajte preganjati pravične«* str. 13); sploh so bili menihi na strani odstavljenega patriarha Ignacija. Fotij je sv. Cirilu in Metodu ponujal visoke cerkvene časti, a jih nista hotela sprejeti, posebno še zato ne, ker ga nista priznavala za pravega patriarha.

Ob koncu leta 862. so prišli poslanci moravskega kneza Rastislava v Carigrad prosit misijonarjev. V naši igri se predstavljajo vzvišeni nagibi za apostolsko delo in težave, ki sta jih morala sveta brata najbrže premagati, preden sta leta 863. odšla na Moravsko.

Paladij, Arkadij in Atanazij niso zgodovinske osebe; v igri nastopajo zato, da nam predstavljajo razne nagibe (cerkvene časti, domovina, mati), ki bi sveta brata mogli odvrniti od misijonske poti k Slovanom, in osvetlujejo tedanji razdor v Cari-

gradu. Paladij nastopa kot Cirilov učenec; sv. Ciril je bil namreč nekoliko časa učitelj modroslovja v Carigradu.

V Marijinem slavospevu (str. 21) se Marija imenuje kraljica Carigrada in Bospora; Carigrad je namreč postal slavno mesto šele potem, ko ga je prvi krščanski cesar Konstantin slovesno izbral (leta 330.) za glavno mesto (»s križem poveličal«, str. 22) in ga posvetil Devici Mariji. (Glej knjigo »Marijino kraljestvo na Jutrovem«.)

Druga zgodovinska pojasnila se nahajajo v življenjepisu »Sv. Ciril in Metod, apostola sv. vere« (izdalo »Apostolstvo«).

Skrivnostna zaroka.

Evrozija, iz ugledne meščanske rodovine v Turinu, se je v mladosti odločila za deviški redovni poklic. Več ženinov jo je prosilo za njeno roko; eden izmed njih je skušal nanjo vplivati celo po njenem dušnem vodniku in po starših. Evrozija je ostala stanovitna. Leta 1888. je odšla v Macedonijo. Njen spovednik v Turinu ji je rekel: »Če ne bo drugače, se bo zate ustanovil poseben red.« To se je zgodilo v Macedoniji, kjer Evrozija še sedaj deluje kot prednica sester evharistik. Kar se v igri pripoveduje o mladostnih načrtih in o dopisovanju Evrozije z njenim bratom, je vse povzeto iz zapiskov Evrozijinega brata Jožefa. (Glej III. letno poročilo Apostolstva sv. Cirila in Metoda — Kraljestvo božje na Jutrovem 1912 — str. 6—10.)

Ako bi se ti dve igri predstavljali v proslavo zmage sv. križa, se lahko kot deklamacija privzame pesem »Zmagoslavnemu križu« (Dom in Svet 1913, str. 191); deklamacija se lahko razdeli v tri vloge, ki se poklonijo sv. križu.

Apostolstvo sv. Cirila in Metoda.

COBISS :042:000

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000439604

